

İŞLETMELERİN FİNANSAL YÖNETİMİNDE NAKİT AKIŞ

RASYO ANALİZİ

Hüseyin YILMAZ^(*)

ÖZET

Nakit akış rasyo analizi finansal performans ölçümü amacıyla yararlanılan ve bilanço, gelir tablosu ve nakit akış tablosu verilerinin kullanımıyla elde edilen rasyoların hesaplanarak yorumlanması ve işletme yönetiminin yararına sunulmasıdır. Bu amaçla çeşitli rasyolar ortaya atılmıştır. Bunlar nakit akış yeterliliği, uzun vadeli borç ödeme, kar payı ödeme, nakdin yeniden yatırımı, borç karşılama, amortisman etkisi, satışların İFEEN'e (İşletme Faaliyetlerinde Elde Edilen Nakit) dönüşü, faaliyet göstergesi, varlıkların nakit yaratma gücü, İFEEN'in finansman giderlerini karşılama yeteneği gibi rasyolardır. Bu makalede rasyoların hesaplanması varsayımsal bir işletmenin finansal tablolarından yararlanılarak yapılmış ve rasyolar yorumlanmıştır.

1.Giriş

İşletmelerin bilançolarında yer alan varlıklardan en likit olanı nakit varlıklardır. Nakit problemi olan veya nakit yönetiminde verimsiz uygulamaları olan işletmeler başarısızlık ve iflas riski ile karşı karşıya kalabilirler. Bu nedenle nakit yönetimi işletmelerin finansal yönetiminde hayati öneme sahip bir konudur. Günümüzün rekabetçi ekonomik ortamında işletmeler nakit varlıklarını çok iyi planlamalı ve kontrol etmelidir. Paranın zaman değeri ve enflasyonist ortam nakdin etkin bir şekilde yönetilmesini gerektirmektedir. İşletmenin kazanma gücünün yükseltilmesi amacıyla varlıklara bağlanan fon miktarının mümkün olduğunca az olması için optimum miktarda nakit bulundurulması ve eldeki nakdin değerlendirilerek işletmenin faaliyet dışı gelirlerinin artırılması yoluyla işletme için kaynak yaratılması. etkin nakit yönetiminin öncelikleri olmalıdır. İşletmenin nakit yönetiminde nakit akış rasyo analizi yönteminden yararlanmak için nakit akış tabloları, bilanço ve gelir tabloları temel veriler olacaktır. Bu makalede nakit akış rasyolarının hesaplanması ve yorumlanması üzerinde durularak varsayımsal bir işletmenin finansal tabloları üzerinde uygulama çalışması yer alacaktır.

2. Nakit Akış Rasyo Analizi

2.1. Genel Açıklama

Finansal performansı ölçmede nakit akış rasyolarından yararlanılması A.B.D'de FASB (Finansal Muhasebe Standartları Kurulu)'nun 95 nolu kararı ile nakit akım tablolarının işletmeler tarafından hazırlanmasını zorunlu hale getirmesinden sonra yaygınlaşmaya başlamıştır. Nakit akışını baz alan rasyolar

^(*) Araş.Gör.,D.E.Ü.Sos.Bil.Enst.

bir şirketin finansal gücünü ve karlılığını ölçme ve değerlendirmede yararlı araçlardır. İflası ve finansal sıkıntıyı tahmin etmede nakit akışı verileri çok önemli verilerdir. Uluslararası muhasebe standartlarına uygun olarak hazırlanan nakit akım tablosundaki “İşletme faaliyetlerinden net nakit akışı”, “yatırım faaliyetlerinden net nakit akışı” ve “finansman faaliyetlerinden net nakit akışı” sınıflaması net nakit durumunu belirlemede işletmenin dönem faaliyetlerinin ve diğer faaliyetlerinin etkisini ayrı ayrı göstermektedir. İşletme faaliyetleri üretim ve mal ve hizmetin satın alınıp satılması gibi işletmenin temel faaliyetlerini içermektedir. Nakit akış rasyo analizinde işletme faaliyetleri bu nedenle işletme yöneticilerinin en çok üzerinde durması gereken konu olmalıdır. (Giacomino vd., 1993: 55-56).

2.2. Nakit Akış Rasyoları

Finansal analizde yararlanabilecek çeşitli nakit akışı rasyoları geliştirilmiştir.

2.2.1. Yeterlilik ve Etkinlik Rasyoları

Yeterlilik rasyoları aşağıda görülmektedir (Giacomino vd., 1993: 57):

- 1) Nakit akış yeterliliği = İşletme Faaliyetlerinden Elde Edilen Nakit / (Uzun dönem borç ödeme + varlık satın alma + ödenilen kar payı)
- 2) Uzun Vadeli Borç Ödeme=Uzun vadeli borç ödeme / İFEEN
- 3) Kar payı ödeme = Ödenilen kar payı / İFEEN
- 4) Nakdin Yeniden Yatırımı = Varlık satın alma / İFEEN
- 5) Borç Karşılama = Toplam borç / İFFEN
- 6) Amortisman etkisi = Amortismanlar / İFEEN

Yeterlilik rasyolarından nakit akış yeterliliği rasyosundan şirketin borçlarını ödeyebilmesi, faaliyetlerini sürdürebilmesi amacıyla gerekli olan yatırımlarını yapabilmesi ve ortaklarına kar payı dağıtımını amacıyla kullanabileceği düzeyde nakit yaratabilme durumunu incelemek amacıyla yararlanılabilir. Bu rasyonun 1 olması yeterli görülmektedir. Uzun vadeli borç ödeme, kar payı ödeme ve nakdin yeniden yatırımı rasyoları yatırımcı ve kredi verenlere ileriye görmeleri için ipucu verir. Borç karşılama oranı işletmenin borçlarının kaç yılda geri ödenebileceğini, amortisman etkisi rasyosu ise amortismanların işletme faaliyetlerinden elde edilen nakit içindeki oranını göstermektedir.

Etkinlik rasyoları aşağıda görülmektedir (Giacomino vd., 1993: 57(*) ;

7) Satışların İFEEN'e Dönüşü = İFEEN / Satışlar

8) Faaliyet Göstergesi = İFEEN / Faaliyet Karı

9) Varlıkların Nakit Yaratma Gücü = İFEEN / Toplam varlıklar

Etkinlik rasyolarından satışların İFEEN'e dönüşü rasyosu satışların "işletme faaliyetlerden elde edilen nakit" tutarına katkısını göstermektedir. Faaliyet Göstergesi dönem faaliyetlerinin nakit yaratma kapasitesini gösterir. Varlıkların nakit yaratma gücü rasyosu ise varlıkların nakit yaratma yeteneğini göstermektedir.

2.2.2. İFEEN'in Finansman Giderlerini Karşılama Yeteneği

İFGKY aşağıdaki şekilde hesaplanabilir (Ferris,1992:219):

10)İFEEN'in Finansman Giderlerini Karşılama Yeteneği = Faaliyetlerden elde edilen nakit / Yıllık faiz ödemeleri

Bu rasyo işletmenin faiz yükümlülüklerini faaliyetlerinden elde ettiği nakitle karşılayabilme yeteneğinin ölçülmesi amacıyla kullanılır.

2.2.3. Genel Nakit Akış Rasyosu

GNAR aşağıdaki şekilde hesaplanabilir (Loudeback vd., 1993: 336):

11)GNAR= İFEEN / Finansman ve Yatırım için nakit çıkışları

Bu rasyo işletme faaliyetlerinden elde edilen nakdin yatırım ve finansman faaliyetleri için nakit çıkışlarını karşılama kapasitesini ölçmektedir.

2.2.4. Diğer Nakit Akış Rasyoları

Nakit akış analizi ile ilgili olarak yararlanılabilecek diğer bazı rasyolar şunlardır (Shim vd , 1992: 96-99):

12)Hisse Başına Nakit Akışı = Net Nakit Akışı / Hisse Senedi Sayısı

Bu rasyonun yüksek olması likiditenin iyi olduğunu gösterir.

13)Satışların Nakde Dönüşü = Satışlardan elde edilen nakit / Satışlar

* 7 ve 9 no'lu rasyolar için ayrıca bkz. Ferris vd., 1992: 217; 7 ve paydası "Net Gelir" olarak değiştirilmiş şekilde 8 no'lu rasyo için ayrıca bkz. Loudeback vd., 1993: 336; paydası "Net Gelir" olarak değiştirilmek üzere 8 no'lu rasyo için ayrıca bkz. Shim vd., 1988: 92.

Nakit Akış Rasyo Analizi

İşletmenin yüksek kaliteli nakit elde edip edememe durumunu gösterir.

$$14) \text{Nakit Borç Karşılama} = (\text{İFEEN} - \text{Kar payları}) / \text{Toplam borçlar}$$

Payda yer alan (İFEEN- Kar payları) işletmenin kar paylarını ödedikten sonra elinde bulunan İFEEN'i göstermektedir. Nakit Borç Karşılama rasyosu cari nakit akışlarıyla borçların kaç yılda geri ödenebileceğini gösterecektir. Yüksek oran likidite açısından olumludur..

$$15) \text{Uzun Vadeli Kredi Ana Para Taksidi Ödeme} = (\text{İFEEN} - \text{Kar payları}) / \text{Uzun Vadeli Kredilerin Ana Para Taksitleri}$$

Bu rasyonun paydasına kısa vadeli borçlar, leasing borçları, imtiyazlı hisse senedi kar payları vb. sabit ödemeler de ilave edilebilir.

$$16) \text{Nakit Kar Payı Karşılama} = \text{İFEEN} / \text{Kar Payları}$$

Bu rasyo işletmenin cari kar paylarını dönem faaliyetlerinden elde ettiği nakit akışı ile ödeme yeteneğini göstermektedir.

$$17) \text{Varlık Satınalma} = (\text{İFEEN} - \text{Kar Payları}) / \text{Varlık Satınalma İçin Ödenilen Nakit}$$

Bu rasyo işletmenin sermaye harcamalarını iç kaynaklardan karşılama yeteneğini göstermektedir.

$$18) \text{Nakit Aktif Karlılığı} = \text{Faiz ve Vergiden önce İFEEN} / \text{Toplam Varlıklar}$$

Daha yüksek bir rasyo, elde bulunan varlıklar üzerinden daha yüksek nakit kar elde edildiğini gösterir.

$$19) \text{Ortaklar ve Alacaklılar için nakit yaratma} = \text{İFEEN} / (\text{Toplam borç} + \text{Özsermaye})$$

Bu rasyo alacaklılar ve ortaklar için iç kaynaklardan nakit yaratma yeteneğini gösterir.

$$20) \text{Ortaklar için Nakit Yaratma} = \text{İFEEN} / \text{Özsermaye}$$

Bu rasyo ortakların nakit olarak kazancını gösterir.

3. A İşletmesi Finansal Tabloları Üzerinde Nakit Akış Rasyo Analizi Uygulaması

3.1. Gelir Tablosu, Bilanço ve Nakit Akım Tabloları

A İşletmesinin Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğine (RG, 26.12.1992/21447) uygun olarak hazırlanan finansal tabloları aşağıda görülmektedir.

Tablo 1 :A. Anonim Şirketi 1.1.1998-31.12.1998 Dönemi Gelir Tablosu

	CARİ	DÖNEM
A. BRÜT SATIŞLAR		875.000
B. SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		(20.000)
C. NET SATIŞLAR		855.000
D. SATIŞLARIN MALİYETİ (-)		(480.000)
BRÜT SATIŞ KARI		375.000
E. FAALİYET GİDERLERİ (-)		(285.000)
1. Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)	(25.000)	
2. Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	(120.000)	
3. Genel Yönetim Giderleri (-)	(140.000)	
FAALİYET KARI		90.000
F. DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİRLER VE KARLAR		10.000
1. Faiz Geliri	4.000	
2. Komisyon Geliri	2.000	
3. Reeskont Faiz Geliri	4.000	
G. DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)		(7.500)
1. Faiz Giderleri (-)	(1.000)	
2. Reeskont Faiz Giderleri (-)	(5.500)	
3. Diğer Olağan Gider ve Zararlar (-)	(1.000)	
H. FİNANSMAN GİDERLERİ (-)		(37.500)
OLAĞAN KAR		55.000
1. OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR		6.000
2. OLAĞAN DIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)		(9.000)
DÖNEM KARI		52.000
K. DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI (-)		(14.500)
DÖNEM NET KARI		37.500

Nakit Akış Rasyo Analizi

Tablo 2: A. Anonim Şirketi 31. 12.1997 ve 31.12.1998 Tarihli Bilançoları

AKTİF (VARLIKLAR)	31.12.1997		31.12.1998	
I. DÖNEN VARLIKLAR				
A. HAZIR DEĞERLER		8.000		12.500
B. MENKUL KIYMETLER		9.000		15.000
C. TİCARİ ALACAKLAR		34.000		28.500
1. Ticari Alacaklar	35.000		30.000	
2. Alacak Senetleri Reeskontu (-)	(1.000)		(1.500)	
E. STOKLAR		42.000		80.000
F. GELECEK AYLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAAHHUKLARI		12.500		5.000
1. Gelecek Aylara Ait Giderler	10.000		1.000	
2. Gelir Tahakkukları	2.500		4.000	
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI		105.500		141.000
II. DURAN VARLIKLAR				
D. MADDİ DURAN VARLIKLAR		71.000		113.750
1. Maddi Duran Varlıklar	84.500		144.750	
2. Birikmiş Amortisman (-)	(13.500)		(31.000)	
E. MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR		51.000		42.000
1. Maddi Olmayan Duran Varlıklar	60.000		60.000	
2. Birikmiş Amortisman (-)	(9.000)		(18.000)	
DURAN VARLIKLAR TOPLAMI		122.000		155.750
AKTİF TOPLAMI		227.500		296.750

PASİF (KAYNAKLAR)	31.12.1997		31.12.1998	
I. KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR				
A. MALİ BORÇLAR		12.500		5.000
B. TİCARİ BORÇLAR		72.500		64.000
1. Ticari Borçlar	76.500		67.000	
2. Borç Senetleri Reeskontu (-)	(4.000)		(3.000)	
F. BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI		11.000		4.500
1. Dönem Karı Vergisi ve Diğer Yasal Yükümlülükler Karşılığı	30.000		14.500	
2. Dönem Karından Peşin Ödenen Vergi ve Diğer Yükümlülükler	(19.000)		(10.000)	
KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI		96.000		73.500
II. UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR				
A. MALİ BORÇLAR		24.000		44.000

E. BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI		10.000		19.500
1. Kıdem Tazminatı Karşılıkları	10.000		19.500	
UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI		34.000		63.500
III. ÖZKAYNAKLAR				
A. ÖDENMİŞ SERMAYE		30.000		45.000
B. SERMAYE YEDEKLERİ		20.000		53.250
1. MDV Yeniden Değerlendirme Artışları	20.000		53.250	
C. KAR YEDEKLERİ		17.500		24.00
F. DÖNEM NET KARI		30.000		37.500
ÖZKAYNAKLAR TOPLAMI		97.500		159.750
PASİF TOPLAMI		227.500		296.750

Tablo 3: A. Anonim Şirketi 1.1.1998 - 31.12.1998 Dönemi Nakit Akım Tablosu

A. DÖNEM BAŞI NAKİT MEVCUDU				8.000
B. DÖNEM NAKİT GİRİŞLERİ				910.000
1. Satışlardan elde edilen nakit			860.000	
a) Net Satışlar		855.000		
b) Ticari alacaklardaki azalışlar		5.000		
c) Ticari alacaklardaki artışlar (-)		—		
2. Diğer faaliyetlerden olağan gelir ve karlardan dolayı sağlanan nakit			4.500	
a) Diğer faaliyetlerden olağan gelir ve karlar		10.000		
b) Borç senetleri reeskontu (-)		(3.000)		
c) Alacak senetleri reeskontu (-)		(1.000)		
d) Gelir tahakkukları(-)		(1.500)		
3. Olağandışı gelir ve karlardan dolayı sağlanan nakit			5.000	
a) Olağandışı gelir ve karlar		6.000		
b) Maddi duran varlık satış karı (-)		(1.000)		
4. Kısa vadeli yabancı kaynaklardaki artışlardan sağlanan nakit			20.000	
5. Uzun vadeli yabancı kaynaklardaki artışlardan sağlanan nakit			15.000	
a) Menkul kıymet ihraçlarından		15.000		
6. Sermaye artışlarından sağlanan nakit			—	
7. Hisse senedi ihraç primleri			---	
8. Diğer nakit girişler			5.500	
a) Maddi duran varlık satışı		5.500		

Nakit Akış Rasyo Analizi

C. DÖNEM İÇİ NAKİT ÇIKIŞLARI				905.500
1. Maliyetlerden kaynaklanan nakit çıkışları			519.000	
a) Satışların maliyeti		480.000		
b) Stoklardaki artış		38.000		
c) Ticari borçlardaki azalış		9.500		
d) Amortisman ve nakit çıkışı gerektirmeyen giderler		(8.500)		
- Maddi duran varlık amortisman giderleri	8.500			
2. Faaliyet giderlerine ilişkin nakit çıkışları			253.000	
a) Araştırma geliştirme giderleri		25.000		
b) Pazarlama satış ve dağıtım giderleri		120.000		
c) Genel yönetim giderleri		140.000		
d) Amortisman ve nakit çıkışı gerektirmeyen diğer gider ve zararlar		(32.000)		
- Amortisman	(13.500)			
- Kıdem tazminatı karşılığı	(9.500)			
- Gelecek aylara ait giderler	(9.000)			
3. Diğer faaliyetlerden olağan gider ve zararlara ilişkin nakit çıkışları			2.000	
a) Diğer faaliyetlerle ilgili olağan gider ve zararlar		7.500		
b) Amortisman ve nakit çıkışı gerektirmeyen diğer gider ve zararlar		(5.500)		
- Alacak senetleri reeskontu	(1.500)			
- Borç senetleri reeskontu	(4.000)			
4. Finansman giderlerinden dolayı nakit çıkışı			37.500	
5. Olağandışı gider ve zararlardan dolayı nakit çıkışı			9.000	
6. Duran varlık yatırımlarına ilişkin nakit çıkışları			27.000	
7. Kısa vadeli yabancı kaynak ödemeleri			7.500	
- Alınan krediler ana para ödemeleri	7.500			
8. Uzun vadeli yabancı kaynak ödemeleri			6.000	
9. Ödenen vergi ve benzerleri			21.000	
10. Ödenen temettüleri			23.500	
11. Diğer nakit çıkışları			----	
- Menkul kıymet alışları	---			
D. DÖNEM SONU NAKİT MEVCUDU (A + B - C)				12.500
E. NAKİT ARTIŞI (B - C) VEYA (D - A)				4.500

3.2. Nakit Akış Rasyolarının Hesaplanmasına Yardımcı Olacak Bazı Hesaplamalar

Nakit akış rasyolarının hesaplanmasında yararlanılacak olan “İşletme Faaliyetlerinden Elde Edilen Nakit (İFEEN)”, “Yatırım İçin Nakit Çıkışı” ve “Finansman İçin Nakit Çıkışı” tutarlarının bilinmesi gerekmektedir. Ancak, ülkemizde yürürlükte olan Muhasebe Uygulaması Genel Tebliğine (RG,26.12.1992/21447) göre oluşturulan “Nakit Akım Tablosu” formatında söz konusu rakamlar hazır olarak yer almamaktadır. Bu tutarlar 1.1.1997 tarihinden itibaren yürürlükte olan 3 nolu Türkiye Muhasebe Standardı kapsamında (TÜRMOB, 1997:40-54) yer alan Nakit Akım Tablosu formatının mantıksal temeline göre oluşturulan nakit akış rasyoları için gerekmektedir. Özellikle İFEEN tutarı birçok nakit akış rasyosunun pay veya paydasında yer almaktadır. Bu nedenle Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğine uygun olarak hazırlanan Nakit Akım Tablosu'nun rakamları analiz edilerek “İşletme Faaliyetlerinden Elde Edilen Nakit”, “Yatırım Faaliyetlerinden Nakit Çıkışı” ve “Finansman Faaliyetlerinden Nakit Çıkışı” tutarları hesaplanacaktır. İşletmenin 1998 yılı Nakit Akım Tablosu verileri temel alınarak yapılan hesaplamalar aşağıda gösterilmiştir:

3.2.1. İşletme Faaliyetlerinden Elde Edilen Nakit Tutarının Hesaplanması

İşletme Faaliyetlerinden Nakit Girişi

Satışlardan	860.000
Diğer faaliyetlerden	4.500
Olağan dışı gelir ve karlardan	<u>5.000</u>
Nakit giriş toplamı	869.500

İşletme Faaliyetlerinden Nakit Çıkışı

Maliyetlerden	519.000
Faaliyet giderlerinden	253.000
Diğer faaliyetlerden	2.000
Finansman giderlerinden	37.500
Olağandışı gider ve zararlardan	9.000
Ödenen vergi ve benzerlerinden	<u>21.000</u>
Nakit çıkış toplamı	841.500

İşletme faaliyetlerinden elde

edilen net nakit (İFEEN) girişi **28.000**

Nakit Akış Rasyo Analizi

3.2.2.Yatırım Faaliyetleri Nedeniyle Oluşan Net Nakit Çıkışının Hesaplanması

<u>Yatırım faaliyetlerinden sağlanan nakit girişi</u>	
Maddi duran varlık satışı	5.500
<u>Yatırım faaliyetleri ile ilgili nakit çıkışı</u>	
Duran varlık satın alımı	27.000
<u>Yatırım faaliyetlerine ilişkin net nakit çıkışı</u>	21500

3.2.3. Finansman Faaliyetleri Nedeniyle Oluşan Net Nakit Çıkışının Hesaplanması

<u>Finansman faaliyetlerinden sağlanan nakit girişi</u>	
Uzun vadeli yabancı kaynak artışı	15.000
Kısa vadeli yabancı kaynak artışı	<u>20.000</u>
Nakit girişi toplamı	35.000
<u>Finansman faaliyetlerine ilişkin nakit çıkışı</u>	
Kısa vadeli yabancı kaynak ödemeleri	7.500
Uzun vadeli yabancı kaynak ödemeleri	6.000
Ödenen kar payı	<u>23.500</u>
Nakit çıkışı toplamı	37.000
<u>Finansman faaliyetleri ile ilgili net nakit çıkışı</u>	2.000

3.2.4. İşletmenin Net Nakit Artışının Hesaplanması

İşletmenin net nakit durumu aşağıdaki gibi hesaplanabilir:

İşletme faaliyetlerinden elde edilen net nakit girişi	28.000
(-) Yatırım faaliyetlerinden net nakit çıkışı	2.000
(-) Finansman faaliyetlerinden net nakit çıkışı	21.500
Net Nakit Artışı	4.500

Hesaplanan tutar tebliğe göre hazırlanan nakit akım tablosunda yer alan tutarla eşittir.

3.2.5. Hisse Senedi Sayısının Hesaplanması

İşletmenin ödenmiş sermayesi 45.000 TL

Hisse senetlerinin nominal değeri 1.000 TL.

Hisse Senedi Sayısı= Ödenmiş sermaye/ Nominal değer

Hisse Senedi Sayısı= 45.000/1.000= 45 Adet

3.3. Nakit Akış Rasyolarının Hesaplanması

İşletmenin finansal tablolarındaki verilerden ve II.B' deki kuramsal bilgilerden yararlanılarak işletme ile ilgili nakit akış rasyoları aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

1. Nakit Akış Yeterliliği= $28.000 / (6.000 + 27.000 + 23.500) = 28.500 / 56.500 = \%49.56$
2. Uzun Vadeli Borç Ödeme= $6.000 / 28.000 = \%21.43$
3. Kar Payı Ödeme = $23.500 / 28.000 = \%83.93$
4. Nakdin Yeniden Yatırımı = $27.000 / 28.000 = \%96.43$
5. Borç Karşılama = $137.000 / 28.000 = 4.89$
6. Amortisman Etkisi = $(13.500 + 8.500) / 28.000 = 22.500 / 28.000 = \%78.57$
7. Satışların İFEEN'e Dönüşü = $28.000 / 855.000 = \%3.27$
8. Faaliyet Göstergesi = $28.000 / 90.000 = \%31.11$
9. Varlıkların Nakit Yaratma Gücü= $28.000 / 296.750 = \%9.44$
10. İFEEN'in Finansman Giderlerini Karşılama Yeteneği= $28.000 / 37.000 = \%74.67$
11. Genel Nakit Akışı = $28.000 / (21.500 + 2.000) = 28.000 / 23.500 = 1.19$
12. Hisse Başına Nakit Akışı = $4.500 / 45 = 100$
- 13) Satışların Nakde Dönüşü = $860.000 / 855.000 = 1.006$
- 14) Nakit Borç Karşılama = $(28.000 - 23.500) / 137.000 = 4.500 / 137.000 = \%3.28$
- 15) Uzun Vadeli Kredi Ana Para Taksidi Ödeme = $(28.000 - 23.500) / 6.000 = 4.500 / 6.000 = \%75$
- 16) Nakit Kar Payı Karşılama= $28.000 / 23.500 = 1.19$
- 17) Varlık Satın Alma = $(28.000 - 23.500) / 27.000 = 4.500 / 27.000 = \%16.67$
- 18) Nakit Aktif Karlılığı = $(37.500 + 21.000 + 28.000) / 296.750 = 86.500 / 296.750 = \%29.15$
- 19) Ortaklar ve Alacaklılar İçin Nakit Yaratma = $28.000 / 296.750 = \%9.44$
- 20) Ortaklar İçin Nakit Yaratma = $28.000 / 159.750 = \%17.53$

3.4. Nakit Akış Rasyolarının Yorumlanması

İşletmenin Nakit Akış yeterliliği açısından %49.56'lık bir rasyo yetersizdir. İşletme, uzun vadeli borç ödeme, varlık satın alma ve kar payı dağıtımını için yeterli nakdi işletme faaliyetlerinden elde edememiştir. Sadece yarısını elde edebilmiştir. 2,3,4 nolu rasyolara bakıldığında uzun vadeli borç ödenmesi amacıyla kullanılan nakit işletme faaliyetlerinden elde edilen nakdin %21.43'üdür. Yaratılan nakdin %83.93'ü kadar kar payı ödenmiştir. Başka bir anlatımla, kar payı ödemeleri işletme faaliyetlerinden elde edilen nakde yakın bir miktarda gerçekleşmiştir. Bu durum, ortakların işletme faaliyetlerinden yaratılan nakdin tümüne yakın kadarını genel kurulda kar payı olarak talep ettiklerini göstermektedir. Yaratılan nakdin %96.43'ü varlık satın almaya tahsis edilmiştir. Yani, eğer işletme yarattığı nakdin tümüne yakın bir kısmını harcarsa sadece işletmenin gereksinimi olan yeni varlıkların satın alınmasını finanse edebilmektedir. İşletmenin borç karşılama rasyosu işletme faaliyetlerinden yaratılan nakitle borçların yaklaşık beş yılda geri ödenebileceğini göstermektedir. Amortisman giderlerinin İFEEN içindeki yeri %78.57 kadar olmuştur. Bu oldukça önemli bir orandır. Satışların İFEEN'e dönüşü %3.27, yani her 100 TL'lik net satış 3.27 liralık nakit yaratmıştır. Faaliyet göstergesinin %31.11 olması işletmenin elde ettiği faaliyet karının yaklaşık 1/3'ünün İFEEN'e dönüştüğünü göstermektedir. Varlıkların %9.44'ü kadar nakit yaratılmıştır. İFEEN, finansman giderlerinin %75 kadarını karşılamaktadır. 1.19 olarak hesaplanan genel nakit akışı rasyosu İFEEN'in finansman ve yatırım amacıyla gerekli olan nakit çıkışlarını karşıladığını göstermektedir. Hisse başına nakit akışı 100 TL olarak hesaplanmış, yani bir hisse senedi 100 TL'lik nakit yaratmıştır. Satışların nakde dönüş rasyosu 1,006 olmuştur. Alacak tahsilatı nedeniyle satışlardan elde edilen nakit satışlardan biraz daha fazla olmuştur. Satışların nakde dönüşümünde problem yoktur. Nakit borç karşılama rasyosu %3.28'dir. Bu rasyoda payda yer alan İFEEN tutarından kar payı ödemesi düşülmüştür. Bunun nedeni İFEEN'in hesaplanmasında kar payı ödemesinin nakit çıkışı olarak yer almaması ve finansman faaliyetlerinden dolayı bir nakit çıkışı olarak değerlendirilmesidir. Bu rasyoda kar payı ödemesi toplam borç ödemesinde kullanılamayacak bir nakit çıkışı olduğundan İFEEN'den düşülmüştür. Bu durumda %3.28'lik bir rasyo oldukça yetersiz kalmaktadır. Yine aynı şekilde hesaplanan "İFEEN-Kar Payları" uzun vadeli kredilerin ana para taksit ödemesinin %75'ini karşılamaktadır. Nakit kar payı karşılama rasyosu 1.19'dir. Bu oran İFEEN'in kar payı ödemesinin tümünü karşıladığını göstermektedir. Bu rasyonun Genel Nakit Akışı Rasyosu ile eşit olması tesadüfi olup finansman + yatırım faaliyetlerinden dolayı net nakit çıkışı rakamı ile kar payı rakamının eşit tutarda olmasından kaynaklanmaktadır. "İFEEN-Kar payı" tutarı varlık satın alma için ödenilen nakdin %16.67'sini karşılamaktadır. İşletme %29.15 oranında varlıklar üzerinden faiz ve vergi öncesi nakit elde edebilmiştir. İşletme faaliyetleri ile alacaklılar ve ortakların işletmeye yatırdığı toplam fonların

%9.44'ü ve ortakların işletmeye bağladığı fonların %17.53'ü kadar nakit yaratılmıştır.

Nakit akış rasyolarının daha sağlıklı olarak yorumlanabilmesi geçmiş yıl rasyoları ve endüstri ortalaması ile karşılaştırmalar yapılarak gerçekleştirilebilir.

5. Sonuç

Nakit akış rasyo analizi işletmelerin finansal sağlığını ve nakit etkinliğini ölçmede etkili araçlardır. Nakit yönetimi finansal yönetimin duyarlı bir konusu olup , dışa açılan penceresidir. Likiditenin korunması açısından elde hazır nakit bulundurulması gerekir. Ancak optimalin üzerinde nakit bulundurma çağdaş finansal yönetim anlayışı açısından gereksizdir. Paranın zaman değeri ve enflasyon olguları nakdin mümkün olduğunca etkin kullanılmasını gerektirmektedir. Nakit yönetiminde yararlanılabilecek nakit akış rasyolarının kuramsal boyutu henüz tamamlanamamış, rasyoların kullanılması da buna koşut olarak yavaşlamamıştır. Bu konudaki gelişmeler devam etmektedir.

ABSTRACT

Cash flow ratio analysis measures financial performance using data from balance sheet, income statement, and statement of cash flow. Information obtained from this analysis helps managers to make critical decisions. There are several ratios such as Cash Flow Adequacy, Long Term Debt Payment, Dividend Payout, Reinvestment, Debt Coverage, Depreciation- Amortization Impact, Cash Flow to Sales, Operations Index, Cash Flow Return on Assets, Debt- Service Coverage. This article examines a hypothetical company financial statements to show how to calculate the ratios and interpret them.

KAYNAKÇA

FERRIS, Kenneth R , TENNANT, K.L. ve JERRIS, S.I, (1992); *How To Understand Financial Statements*, Prentice Hall , New York.

GIACOMINO, Don E, ve MİELKE, D.E, (1993), “ Cash Flows: Another Approach to Ratio Analysis” *Journal of Accountancy*, (March 1993),s.55-57.

LOUDEBACK, J.G, FRIDLOB, G.T, ve PLEWA, F.J, (1993); *Survey of Accounting*, West Publishing, Maine.

.SHIM, Jae K, ve SIEGEL, Joel G, (1988); *Handbook of Financial Analysis, Forecasting & Modeling*, Prentice-Hall, New Jersey

Nakit Akış Rasyo Analizi

SHIM, Jae K, ve SIEGEL, Joel G, (1992), *The Vest- Pocket CFO*, Prentice Hall, New Jersey. ...

TÜRMOB (1997), *Türkiye Muhasebe Standartları 1997*, TÜRMOB Yay.no:32, Ankara.

Resmi Gazete, 26.12.1992 /21447.